

Signaleringslijst

Voor kinderen en jongeren met hersenletsel 1-6 jaar
juni 2013

Instructies

Bij het gebruik van de signaleringslijst voor kinderen van 1-6 jaar met hersenletsel

Mensen kunnen een hersenletsel oplopen door een auto-ongeval, een harde val op het hoofd, een hersentumor, een beroerte, een hersenvliesontsteking of zuurstofgebrek in de hersenen. Dit "verworven" of "niet aangeboren" hersenletsel (NAH) kan ook kinderen treffen. Problemen in de ontwikkeling, gedrag en in contacten met anderen kunnen het gevolg zijn. Zo kan het kind moeilijker lopen of lukken dingen niet meer zo makkelijk die daarvoor wel lukten (brabbelen, praten, krabbelen tekenen). Ook kan het kind snel moe, afgeleid of prikkelbaar zijn.

Wanneer de problemen direct na het ontstaan van een hersenletsel optreden is de relatie gemakkelijk te leggen. Maar soms vallen beperkingen pas later op, bijvoorbeeld op het moment dat het kind een nieuwe vaardigheid moet aanleren (zoals zelfstandig schrijven). Ouders en leerkrachten leggen dan niet meteen een link tussen letsel en gevolgen. Een val op het hoofd vóór het vierde levensjaar kan jaren later vergeten zijn.

Waarom een signaleringslijst?

Deze lijst is bedoeld om de mogelijke gevolgen van hersenletsel sneller en beter te kunnen signaleren. Problemen op school of binnen het gezin komen eerder aan het licht en gezinsleden en verzorgers kunnen beter rekening houden met de beperking(en) van het kind. Met behulp van de signaleringslijst kan gerichter worden doorverwezen, waarna onderzoek, adequate begeleiding en zo nodig behandeling plaats kan vinden.

De signaleringslijst gaat niet in op eventuele lichamelijke beperkingen, maar is bedoeld voor het opsporen van de gevolgen op het gebied van cognitie, emoties, gedrag en sociaal functioneren.

De signaleringslijst is heel nadrukkelijk **geen** diagnostisch instrument. Het beschrijft en inventariseert slechts de klachten/problemen die kunnen samenhangen met een hersenletsel, maar doet geen uitspraken over de oorzaken. Sommige klachten kunnen ook optreden bij bijvoorbeeld ADHD of een problematische gezinssituatie.

Wie kan de lijst invullen?

Ouders, huisarts, betrokken intern begeleider en/of leerkracht in basisonderwijs, mentor in het voortgezet onderwijs, ambulante begeleider, psycholoog, pedagoog, kinderneuroloog of revalidatiearts.

Hoe werkt de lijst?

In de linkerkolom van de signaleringslijst staan de mogelijke gevolgen van hersenletsel, Per item zijn 3 antwoorden mogelijk: Ja (dit lukt, kan het kind of gaat goed), Nee (nooit gedaan, gelukt), nee (dit lukt niet meer, of doet het kind niet meer). Zet een kruisje in de kolom die het meest van toepassing is.

Wanneer is nader onderzoek nodig?

Nader onderzoek zal alleen gebeuren als het hersenletsel het kind dreigt te belemmeren in de ontwikkeling. Het is niet mogelijk om een duidelijke grens voor doorverwijzing aan te geven. Wat voor een kind de beste vorm van begeleiding of behandeling is wordt door veel

verschillende factoren bepaald, in overleg met de betrokkenen, ouders, begeleiders, artsen of psycholoog. Hierover kunnen regionaal afspraken worden gemaakt. De huisarts kan het kind verwijzen naar een (neuro-)psycholoog, orthopedagoog, kinderneuroloog of kinderrevalidatiearts voor nadere diagnostiek en eventuele behandeling.

Richtlijnen kunnen zijn:

Op meerdere gebieden (> 3) treden problemen op die de ontwikkeling in de weg staan of als een van de problemen in zeer sterke mate aanwezig is *Doorverwijzing is gewenst*.

Bij 1 of 2 items treden problemen op die de ontwikkeling in de weg staan. *Kijk eerst of gerichte informatie, adviezen en bewust rekening houden met de problemen tot verbetering kan leiden. Als de problemen blijven bestaan kan alsnog worden doorverwezen.*

Er zijn problemen maar die staan de ontwikkeling (nog) niet in de weg. *Voorlopig kan worden volstaan met het geven van gerichte informatie en adviezen. Het is dan wel van belang om het kind te volgen en veranderingen op tijd te signaleren.*

Signaleringsinstrument

1. Wat is de aanleiding voor het invullen van deze signaleringslijst?

2. De lijst werd ingevuld voor:

Naam kind/jongere: _____ Voorletters: _____ m/v

Geboortedatum: _____

Datum hersenletsel: _____

Datum invullen signaleringslijst: _____

Door:

Naam respondent: _____ Voorletters: _____ m/v

Relatie tot kind / jongere: _____

E-mail: _____

Telefoon: _____

3. Gevolgen van het hersenletsel

Aandacht en geheugen

	ja	nee, nooit geweest	nee, niet meer
Alertheid <ul style="list-style-type: none"> - Is alert op geluid - Blijft alert bij verhalen - Is alert bij aangeboden beeld/plaatjes - Blijft alert bij TV 			
Volgehouden aandacht <ul style="list-style-type: none"> - Kan voldoende lang luisteren - Kan voldoende lang kijken en opletten 			
Gerichte aandacht <ul style="list-style-type: none"> - Kan voldoende aandacht richten bij kijken - Kan voldoende lang aandacht richten bij luisteren 			
Verdeelde aandacht <ul style="list-style-type: none"> - Reageert goed op meerdere instructies 			
Geheugen <ul style="list-style-type: none"> - Weet nog wat gedaan moet worden als iets gevraagd wordt 			

Auditieve waarneming

	ja	nee, nooit gedaan	nee, niet meer
Is gevoelig voor geluid <ul style="list-style-type: none"> - kan richting aangeven van een geluid - reageert adequaat op geluid - luistert voldoende lang (met voorlezen) - herkent geluiden 			
Kan gesproken tekst nazeggen <ul style="list-style-type: none"> - zegt eenvoudige woorden na - moeilijke woorden nazeggen - liedje nazeggen (In de maneschijn) - zinnen nazeggen (t/m 6 woorden) 			

Visuele waarneming

	ja	nee, nooit gedaan	nee, niet meer
Waarnemen van licht, voorwerpen en gezichten <ul style="list-style-type: none"> - is gevoelig voor licht - herkent bekende gezichten - herkent bekenden uit meer personen - kijkt voldoende lang naar een boekje 			
Kan op verzoek aanwijzen/pakken <ul style="list-style-type: none"> - wijst adequaat aan op verzoek - wijst plaatje aan passend bij een woord - grijpt naar kleine kruimels, knikkers 			

Visueel-ruimtelijke waarneming

	ja	nee, nooit gedaan	nee, niet meer
Kan puzzels maken <ul style="list-style-type: none"> - maakt eenvoudige puzzels (2 stukken) - vult vormenkubus trefzeker - legt visueel complexe puzzel (details) 			
Herkent vormen <ul style="list-style-type: none"> - herkent rondje, vierkant, driehoek - kan lichaamsdelen aanwijzen (oor, neus, buik, rug) - kan lichaamsbewegingen nadoen - herkent letters en woorden 			

Motorische ontwikkeling (fijn/grof)

	ja	nee, nooit gedaan	nee, niet meer
Fijnmotorische schrijfontwikkeling <ul style="list-style-type: none"> - kan doelbewust krabbelen - tekent lijn en cirkel na - tekent kruis en vierkant na - tekent poppetje spontaan - stempelt woorden na - kan potlood hanteren in juiste pengreep (pincetgreep) - schrijft zonder kader 			
Visueel motorische ontwikkeling <ul style="list-style-type: none"> - kan papier navouwen - kan figuur uitprikken - kan knippen met schaar - kan knippen met schaar over lijn - kan toren van 8 blokken bouwen - kan (blok)patronen nabouwen (duplo, lego, kapla) 			
Motorische ontwikkeling <ul style="list-style-type: none"> - beweegt soepel - durft te bewegen tussen spelende kinderen - kan een bal rollen (rolt de bal terug) - kan een bal gooien - kan een bal vangen - kan springen - klimt makkelijk op iets - klimt makkelijk ergens eraf 			

Spraak/taalontwikkeling

	ja	nee, nooit gedaan	nee, niet meer
Begrip van taal - begrijpt eenvoudige taal - begrijpt complexe taal (meerdere instructies)			
Gebruik van taal - zegt eigen naam - gebruikt voorzetsels - gebruikt spontaan woorden (personen, gebeurtenis) - maakt eenvoudig samengestelde zinnen (en, want) - gebruikt meervoudsvormen - vertelt over onmiddellijk verleden en toekomst			
Initiatief nemen - neemt zelf het initiatief tot spreken - vraagt zelf om informatie/uitleg			
Mond - houdt mond gesloten in rust - kwijlt bij praten en eten			
Gedrag - kijkt de ander aan terwijl deze praat - uit non-verbaal en verbaal gevoelens			

Sociaal gedrag

	ja	Nee, nooit gedaan	Nee, niet meer
Luisteren naar anderen - Praat niet voor de beurt - Reageert op wat anderen zeggen - Volgt instructies op			
Praten met anderen - Kijkt naar gezicht van de ander - Praat spontaan met anderen - Kan duidelijk aangeven wat het bedoelt - Geeft adequaat antwoord op vragen			
Samenspelen - Neemt initiatief tot spel - Kan zelf spelen naast een ander kind - Kan samenspelen met 1 ander kind - Kan zich aanpassen binnen een groepsactiviteit - Krijgt weinig ruzie - Kan materiaal delen met een ander kind			
Omgaan met regels - Kent de regels/ afspraken - Accepteert snel nieuwe regels			

ADL (activiteiten (algemeen) dagelijks leven) 0-6 jaar

	ja	nee, nooit gedaan	nee, niet meer
Aan en uitkleden <ul style="list-style-type: none"> - Kan kleding uit trekken - Kan kleding aan trekken - Kan schoenen uit trekken - Kan schoenen aan trekken - Kan sluitingen los maken - Kan sluitingen vast maken - Kan veters strikken 			
Wassen <ul style="list-style-type: none"> - Kan zelfstandig handen wassen - Kan zich zelfstandig afdrogen na douchen 			
Toilet/verzorging <ul style="list-style-type: none"> - Geeft aan wanneer zij naar wc moet (zindelijk) - Helpt mee met verschoning - Kan zelfstandig naar het toilet 			
Eten en drinken <ul style="list-style-type: none"> - Heeft hulp nodig bij het eten - Kan zelfstandig eten - Heeft hulp nodig bij het drinken - Kan zelfstandig drinken 			
Slapen <ul style="list-style-type: none"> - Gaat op tijd naar bed - Slaapt goed in - Slaapt goed door - Wordt uitgerust wakker 			